

Precies zestig jaar is het dat iets minder dan dertig gemeenten in dit land het statuut van faciliteitengemeenten kregen. Zes bevinden zich rond Brussel; de overige aan beide zijden van de taalgrens, van West-Vlaanderen tot in Limburg.

- Een tijdschrift plaatst dit faciliteitendossier tegen de bredere communautaire achtergrond van dit land.
- Doorheen de jaren waren ze vaak het voorwerp van communautair getouwtrek, maar de laatste jaren lijkt een zekere rust te zijn teruggekeerd. Klopt dit? We vroegen het aan twee burgemeesters.
- Onze redacteur ging, tot slot, de sfeer opsnuiven in Ronse. Hij kwam terug met een situatieschets.

Gemeente	Oppervlakte (km2)	Bevolking	Bevolkingsdichth. (inw/km2)	Grote/kleine faciliteiten
Drogenbos	2,5	5.770	2.312,15	Grote
Kraainem	5,84	13.928	2.386,43	Grote
Linkebeek	4,19	4.709	1.124,1	Grote
Sint-Genesius-Rode	22,75	18.628	818,64	Kleine
Wemmel	8,77	17.182	1.958,53	Grote
Wezembeek-Oppem	6,86	14.488	2.110,24	Kleine
Ter vergelijking				
Grimbergen	38,67	38.539	996,62	
Zaventem	27,73	35.916	1.295,35	
Beersel	30,4	26.013	855,65	

De faciliteiten aan de taalgrens (van west naar oost)

Gemeente	Oppervlakte (km2)	Bevolking	Bevolkingsdichth. (inw/km2)	Provincie	Wie krijgt faciliteiten?
Mesen	3,58	1.056	294,97	W-Vlaanderen	Fr
Komen-Waasten	61,09	18.120	296,61	Henegouwen	NL
Moeskroen	40,08	59.141	1.475,57	Henegouwen	NL
Spiere-Helkijn	10,78	2.052	190,35	W-Vlaanderen	Fr
Ronse	34,48	26.693	774,15	O-Vlaanderen	Fr
Vloesberg - Flobecq	23	3.451	150,04	Henegouwen	NL
Bever	19,78	2.266	114,56	V-Brabant	Fr
Edingen	40,59	14.223	350,40	Henegouwen	NL
Herstappe	1,35	79	58,52	Limburg	Fr
Voeren	50,63	4.283	84,59	Limburg	Fr
Malmedy	99,96	12.851	128,56	Luik	Dui
Waimes	96,93	7.417	76,52	Luik	Dui
Lontzen	28,73	5.948	207,03	Luik (O-Belg)	Fr
Raeren	74,21	10.963	147,72	Luik (O-Belg)	Fr
Eupen	103,74	19.862	191,46	Luik (O-Belg)	Fr
Kelmis	18,12	11.217	619,04	Luik (O-Belg)	Fr
Burg-Reuland	108,96	3.936	36,12	Luik (O-Belg)	Fr
Sankt Vith	146,93	9.967	67,84	Luik (O-Belg)	Fr
Amel	125,15	5.569	44,50	Luik (O-Belg)	Fr
Bütgenbach	97,31	5.604	57,58	Luik (O-Belg)	Fr
Büllingen	150,49	5.476	36,39	Luik (O-Belg)	Fr

HET VERSCHIL TUSSEN KLEINE EN GROTE FACILITEITEN

Dat ze voorzien zijn van faciliteiten hebben de gemeenten Drogenbos, Wemmel, Sint-Genesius-Rode, Kraainem, Wezembeek en Linkebeek gemeen. Alleen worden die niet overal op dezelfde manier ingekleed. In Wezembeek en Rode worden zogenaamde kleine faciliteiten toegepast, in de overige vier gelden grote faciliteiten. Wat betekent dit in de praktijk? Eigen aan de grote faciliteiten is dat bij aanwervingen van gemeentepersoneel een elementaire kennis van het Frans vereist is. Niet

in de 'kleine' gemeenten, maar daar organiseert men de dienst op zo'n manier dat in het Frans geantwoord kan worden. Akten die door het gemeentebestuur uitgereikt worden kunnen in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de wens van de betrokken inwoner ('grote'). In Wezembeek en Rode kan een vertaling aangevraagd worden. Akten van de burgerlijke stand zullen bij 'kleine' faciliteiten steeds in het Nederlands overgeschreven worden.

Bij de andere gebeurt dit in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de oorspronkelijke taal. Hoe dit nu verklaren? Het verhaal gaat terug naar de talentellingen van 1932 en 1947 en de statuten die randgemeenten kregen in functie van de resultaten. De grens van 30% Franstaligen in 1947 was bereikt in de gemeenten die vandaag 'grote' faciliteiten aanbieden. In de andere twee zat men er net onder, vandaar de 'kleine' faciliteiten.

1947

(Laatste) talentelling. De bedoeling van de talentellingen was zicht te krijgen op de bevolkingssamenstelling, wat dan gevolgen had op het taalstatuut die de gemeente kreeg. De (laatste) talentelling die ooit in dit land gehouden werd, vond in deze woelige naoorlogse jaren plaats. De anti-Vlaamse sfeer van repressie en epuratie, leverde een resultaat op dat niet strookte met de werkelijkheid in veel gemeenten, wat de Franstalige aanwezigheid ten goede kwam – toch in de cijfers. Een volgende talentelling kwam er door een massale boycot van Vlaamse burgemeester niet meer. Bij het definitief vastleggen van de taalgrens in 1961, werd de talentelling door de regering Lefèvre-Spaak bij wet afgeschaft.

1954

Frans Van der Elst

Oprichting Volksunie. Nadat een coalitielijst van nationalist (Christelijke Vlaamse Volksunie) eerder dit jaar amper één verkozen behaalde in de kamer, werd op 15 december de Volksunie opgericht. Frans Van der Elst werd de eerste voorzitter, hij zou het twee decennia blijven. Op haar hoogtepunt haalde de partij 22 kamerzetels (1974) en 20 zetels in de senaat (1971). In 2001 viel de partij verdeeld uit elkaar. De N-VA is een van haar erfgenamen.

Laatste uitbreiding Brussel. Als gevolg van de resultaten van de talentelling uit 1947, werden in dit jaar drie gemeenten bij de Brusselse agglomeratie gevoegd: Evere, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem. Ondanks verwoede pogingen aan Franstalige kant, was dit de laatste uitbrei-

ding van de hoofdstad. Bijna zeventig jaar na datum vallen de grenzen uit 1954 samen met die van het huidige Hoofdstedelijk Gewest.

1961-1962

Marsen op Brussel. Gedragen door tientallen socio-culturele verenigingen, trokken vele tienduizenden betogers – de eerste mars zou zo'n 100.000 deelnemers tellen – naar Brussel met een eisenpakket. Zo ijverde men onder meer voor het afschaffen van de talentellingen, de beperking van de Brusselse agglomeratie tot 19 gemeenten en de vernederlandsing van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

1963

Invoering faciliteiten in 18 gemeenten, waarvan zes randgemeenten rond Brussel waar faciliteiten voor Franstaligen bestaan. De overige gemeenten liggen langs de taalgrens, die ook vastgelegd werd. In zes hiervan, waarvan Voeren de bekendste is, kwamen faciliteiten voor Franstaligen. In vier andere gemeenten genieten Nederlandstaligen faciliteiten en in nog eens twee, gelegen in het Franse taalgebied, zijn er faciliteiten voor Duitstaligen.

1964

Oprichting van het FDF, inmiddels Défi. Als reactie op de taalwetten van 1962-63 werd het FDF opgericht, voluit: Front démocratique des Bruxellois

francophones. Het FDF was een erg Brussels fenomeen, maar aan de basis lagen heel wat ingeweken Walen die vreesden door hun Nederlandsonkundigheid nadeel te ondervinden in een veranderend België. Vooral in de jaren zeventig kende de partij haar electoraal hoogtepunt. De partij zal geassocieerd blijven met haar campagne Brüssel Vlaams, jamais, overigens in Gotische letters geschreven.

1968

Leuven Vlaams. De strijd van Vlaamse studenten en professoren voor een taalkundige splitsing van de KUL kende een hoogtepunt. Vooral de slogan 'Walen buiten' is blijven hangen. Ook wel eens de januari-revolte genaamd, leidde tot de van de regering Vanden Boeynants. De splitsing van de KUL kwam er en de 'Walen' verhuisden naar Louvain-la-Neuve in Waals-Brabant.

1970

Gaston Eyskens

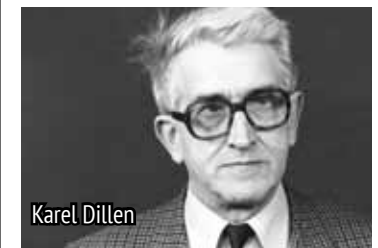
Eerste staatshervorming. Onder premier Gaston Eyskens werd een eerste staatshervorming een feit. Er kwam een be-

scheiden culturele autonomie (Vlaamse eis) en wat sociaal-economische bevoegdheden voor de gewesten (Waalse eis). Ook de grendelgrondwet werd ingevoerd. Samengevat: belangrijke hervormingen in het land kunnen slechts met een 2/3 meerderheid in het parlement én een meerderheid in elke taalgroep. Zo wou men vermijden dat Vlaanderen haar numeriek gewicht zou gebruiken om zaken door te drukken waar men aan Franstalige kant tegen gekant is.

1977

Egmontpact. Het Egmontpact wordt ondertekend, een compromis voor een vergaande staatshervorming gesloten door socialisten, christen-democraten, maar ook door 'communautaire' partijen Volksunie en FDF. En net dit zorgde voor ene grote tweestrijd binnen de Vlaamse Beweging. Vooral het inschrijvingsrecht in een Brusselse gemeente voor Franstaligen woonachtig in een aantal randgemeenten was een steen des aanstoots. Een jaar later viel de regering Tindemans (CVP) en verdween het pact voorgoed in de prullenmand. Het Egmontpact was een reden voor een groep ontevredenen om de VU te verlaten, hieruit is later het Vlaams Blok ontstaan.

Karel Dillen

Fusie gemeenten. Op 1 januari 1977 vond de grootste gemeentelijke fusiegolf uit de geschiedenis van dit land plaats. De 2.359 gemeenten die het land telden, werden herleid tot 596. De 19 Brusselse gemeenten ontsprongen de dans, net als de faculteitengemeenten die omwille van hun aparte taalregeling niet konden fuseren.

1981

De Gordel. Eerste editie van De Gordel, de wandel- en fietstocht in en rond de rand van Brussel, met de nadruk op de zes faculteitengemeenten Zeker tijdens de eerste edities lag de nadruk sterk op het Vlaams karakter van de rand. Later primeerde het recreatieve- en sportieve luik. In 1993 bereikte De Gordel zijn hoogtepunt met 112.655 deelnemers. In 2013 werd het initiatief omgedoopt tot het Gordelfestival, een tweedaags evenement.

1988

Betonnering faciliteiten. In het kader van de derde staatshervorming werden bij wijze van compromis de faciliteiten in de Grondwet verankerd, ook wel eens 'betonnering' genaamd. Afschaffen of wijzigen zou voortaan alleen mogelijk zijn met een 2/3 meerderheid én een gewone meerderheid in elke taalgroep.

1989

Oprichting Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Brussel wordt een gewest met een eigen parlement en regering, waar telkens twee Vlaamse ministers en één staatssecretaris in moeten zetelen. Een parlementaire meerderheid moet er in beide taalgroepen zijn.

Later zouden de Vlamingen een gewaarborgde 17 zetels in het parlement krijgen. Zou wou men vermijden dat, door de demografische evolutie van de hoofdstad, nauwelijks nog Nederlandstaligen verkozen zouden raken.

1993

Sint-Michielsakkoord. België wordt formeel een federale staat. Voortaan staat ook in de grondwet geschreven dat België een federale staat is. Deze staatshervorming breidde ook de bevoegdheden van gewesten en gemeenschappen uit. Zo krijgen deze de mogelijkheid zelf verdragen af te sluiten. De parlementen van de deelstaten worden van nu af ook rechtstreeks verkozen.

Jean-Luc Dehaene

2012

Zesde staatshervorming. Splitsing BHV. Het dossier Brussel-Halle-Vilvoorde was al lang een anomalie in de staatsstructuur, overigens een dossier waar ook volgens het Grondwettelijk Hof een oplossing voor gevonden moest worden. Onder Elio di Rupo (PS) kwam het tot een splitsing van het kiesarrondissement. Voortaan kunnen Franstaligen uit Halle-Vilvoorde niet langer voor Franstalige kandidaten stemmen die in Brussel opkomen.

“AANSLUITEN BIJ BRUSSEL? NO WAY!”

Burgemeesters van Wezembeek-Oppem en Wemmel

MICHAËL VANDAMME & WINNY MATHEEUSSEN

foto's Tim Dirven

Jarenlang vormden de facilititeitengemeenten het decor voor communautair getouwtrek en provocaties, die dan weer bitsige tegenreacties veroorzaakten. Vandaag lijken de omstandigheden veranderd, maar hoe rustig is het er werkelijk? We vroegen het aan de burgemeesters van Wemmel en Wezembeek-Oppem: Walter Vansteenkiste en Frédéric Petit.

Kan u kort schetsen hoe u burgemeester werd?
Frédéric Petit: 'Het begon allemaal rond 2006, toen ik voorzitter was van een lokale vereniging die actie voerde tegen het toenmalige spreidingsplan van de luchthaven van Zaventem, het zogenaamde plan Anciaux. Ik werd benaderd door voormalig burgemeester van Hoobrouck met de vraag op zijn lijst op te komen voor de verkiezingen van dat jaar. Dit werd intern binnen onze vereniging AWACSS (Association of Wezembeek-Oppem against Aircraft Contraventions to Silence and Security, red) besproken. En waarom ook niet, dachten we?'

Hierdoor zou onze stem op beleidsniveau gehoord worden. Ik werd als Chinese vrijwilliger naar voor geschoven (lacht). De verkiezingen van 2006 waren een succes. Onze lijsttrekker-burgemeester François van Hoobrouck haalde zomaar 3.200 voorkeurstemmen op een totaal van 8.000, ikzelf stond met 800 stemmen op de tweede plaats, waardoor ik recht-

“ **Walter Vansteenkiste** streeks schepen werd. Ik werd bevoegd voor financiën. Na de verkiezingen van 2012 was van Hoobrouck nog een jaartje burgemeester, tot hij de kaap van de 80 bereikt had, waarna ik het van hem overnam.’

◀ **Frédéric Petit**
U komt op onder het label van de 'lijst van de burgemeester' met een MR-signatuur, bent u nog altijd lid?

“ In 2007 was er zelfs geen begroeting tussen meerderheid en oppositie, van zo ver komen we. Vandaag is de sfeer veel beter

— **Frédéric Petit** ”

Frédéric Petit: 'Dat klopt, ook al bleef ik aanvankelijk partijloos. Van Hoobrouck had een duidelijke MR- en daarvoor PRL-signatuur. Toen ik aanvaard had op de lijst te staan, kreeg ik de vraag tot welke partij ik me bekende. 'Geen', was mijn antwoord. Ik was toen wat boos op Didier Reynders. Hij begreep de bekommernissen van AWACSS, maar liet tegelijk ook verstaan dat hij nooit een regering zou laten vallen op dit dossier. Maar goed, uiteindelijk werd ik toch lid en ik heb nog altijd een MR-partijkaart op zak.'

Hoe kwam de Wemmelse burgemeester in de plaatselijke politiek terecht?

Walter Vansteenkiste: 'Dat is een heel ander verhaal. Ik ben een geboren Wemmelaar, was actief in de Chiro en zat in het bestuur van enkele sportverenigingen. Men benaderde me vanuit een kleine kartellijst die amper 5 zetels op 23 had, W.E.M.M.E.L. genaamd. Mijn moeder komt uit een Franstalig milieu, wat mij iets meer tweetalig maakte dan de rest (lacht). Ik werd toen in 2006 met één stem overschot verkozen. Zes jaar later groeiden we naar 12 zetels, precies evenveel als de andere kartellijst. Het aantal te verdelen zetels was inmiddels door de bevolkingsgroei tot 25 gestegen, wat een absolute patstelling creëerde. De bal lag eigenlijk in het kamp van één verkozenen van Défi, maar die wou met niemand in zee gaan. Ik was dé burgemeesterskandidaat voor W.E.M.M.E.L., maar bij de andere lijst waren er drie die zich geroepen voelden. Uiteindelijk hebben we dan toch enkele van hun verkozenen kunnen overtuigen om zich achter ons project te scharen. En zo werd ik in 2013 burgemeester, om in 2019 mezelf op te volgen.'

Mijnheer Petit, u ben geen geboren Wezembeekenaar. Speelde het feit dat het een facilititeitengemeente betreft een rol in de beslissing u hier te vestigen?
Frédéric Petit: 'Nee, dat was bijzaak. Ik kom uit Ukkel. Toen ik hier kwam wonen was ik voldoende tweetalig om me in elke Vlaamse gemeente uit de slag te trekken. Het ging me vooral om de ligging. Ik werkte toen in Verviers en Wezembeek lag aan de 'goede' kant van de stad. Het had evengoed Tervuren kunnen worden, waar dan weer geen

faciliteiten zijn. Ik kende mensen in Wezembeek, kwam kijken en hier werd het dan (lacht).
In het verleden stelden zich problemen met de benoeming van een aantal burgemeesters, ook in Wezembeek-Oppem. Samengevat: in strijd met de taalwetgeving hadden ze Franstalige opvoeringsbrieven voor de verkiezingen verstuurd, wat hen in aanvaring met de Vlaamse minister bracht. Anders dan uw voorganger raakte u vlotjes benoemd?

Frédéric Petit: 'Omdat ik me strikt aan de wet heb gehouden en zal blijven houden! Ik ben geen inciviek. Tijdens mijn gesprek met de gouverneur kreeg ik die vraag voorgelegd. "Uiteraard", antwoordde ik. Maar ik verwacht ook hetzelfde van de toezichhoudende overheden. Spreekt de Raad van State zich uit, dan moet iedereen dat arrest volgen, ikzelf op de eerste plaats, maar de voorgedijminister evengoed.'

Nederlands als evidentie

We hebben de indruk dat de faciliteitengemeenten communautair rustiger zijn geworden. Vroeger kon het er soms stevig aan toe gaan, zeker in hotspots als Linkebeek of Kraainem. Wat is er veranderd?

Walter Vansteenkiste: 'De belangrijkste verschuiving is dat de aandacht veel meer op het bestuurlijke is komen te liggen. Waar vroeger de dingen taalkundig op de spits werden gedreven, is er nu meer aandacht voor wat het beste voor de gemeente is. Ik zou willen dat men ons niet het stempeltje faciliteitengemeente zou opplakken, maar ons als een randgemeente beschouwt waar dan toevallig historisch faciliteiten werden ingevoerd. Bestuurlijk is het net een voordeel om in Vlaanderen te liggen, terwijl men dit vroeger verwierp en zich afsloot en vele kansen liet liggen, niet in het minst op het vlak van subsidies. Onze lijst van de burgemeester is daar duidelijk in: wij zijn voor een Vlaams model. De lijst Intérêts Communaux richt zich meer op Brussel en de daar geldende bestuurscultuur. Wij halen met onze lijst het dubbele aan zetels dan zij, 12 tegenover 6, een duidelijk signaal. Toch kan je zeggen dat 60 à 65% van het kiespubliek als Franstalig bestempeld kan worden. We hebben intussen ook meer dan 80 nationaliteiten in onze gemeente. Dat zijn vooral nieuwkomers die weinig affiniteiten hebben met dat verleden dat zo eigen is aan onze gemeente.'

Is ook in Wezembeek-Oppem, met een lange traditie van communautaire bitsigheid, een evolutie merkbaar?

Frédéric Petit: 'Weet u, in 2007 was er zelfs geen begroeting tussen meerderheid en oppositie, van zo ver komen we. Vandaag is de sfeer veel beter, wat veel met het betoonde respect heeft te maken. Er wordt naar de oppositie geluisterd en gedialogeerd, dat werkt een constructieve opstelling in de hand. Het aspect taal komt eigenlijk bijna nooit aan bod. Een minimale kennis van het Nederlands wordt een belangrijke voorwaarde voor iedereen die volgend jaar op onze lijst zal staan. Anders kan je je mandaat niet op een ernstige ma-

nier uitoefenen. Je begrijpt de stukken niet, verstaat niet wat er gezegd wordt. Dat is niet werkbaar. Men is intussen gaan beseffen dat goede relaties met de Vlaamse overheid en administratie voordelen heeft voor iedereen. Wij kregen een cadeau van de Vlaamse regering: geluidsschermen langs de E40, goed voor een kostenplaatje van 18 miljoen euro. We zijn daar heel dankbaar voor. Maar zoiets is alleen mogelijk als je goede betrekkingen nastreeft. Kies je voor de ramkoers, zoals in het verleden vaak gebeurde, dan gaat dat ten koste van je gemeente en dus de eigen bevolking.'

Hoe is het gesteld met de kennis van het Nederlands van de Wemmelse raadsleden?

Walter Vansteenkiste: 'Er zijn wel eens verkozenen die me vragen om stukken in het Frans te ontvangen, wat niet kan natuurlijk. Dat neemt niet weg dat ik informeel wel bereid ben hen in sommige gevallen te helpen, maar ook niet meer dan dat. Verder reiken mijn persoonlijke faciliteiten niet (lacht). De wet scheidt een vermoeden dat ze Nederlandskundig zijn, einde verhaal. De

mentaliteit verandert, en dat is goed. Vroeger was het wel anders. Het is niet meer dan normaal dat je verwacht dat men de bestuurstaal beheerst van de regio waarin men mandataris is. Die gunstige

“ Als we morgen een referendum houden over de aanhechting bij Brussel, dan ben ik er zeker van dat een ruime meerderheid van 70 à 80 procent dat idee wegstemt — **Walter Vansteenkiste** ”

evolutie zie je ook in andere gemeenten. En bij de burgemeesters. Frédéric is een mooi toonbeeld van tweetaligheid. Alexis Calmeyn, burgemeester van Drogenbos, is perfect tweetalig. Net als Bertrand Waucquez van Kraainem. In Linkebeek heeft men dan weer afstand genomen van de harde lijn

van Damien Thierry die steeds radicaler werd. Die evolutie is duidelijk.'

U noemt daar de overige faciliteitengemeenten in deze trend, maar niet Sint-Genesius-Rode?

Walter Vansteenkiste: 'Dat is een buitenbeentje. Ik ging ze niet vernoemen, maar u doet het (glimlacht). Laat ons zeggen dat Rode nog wat weg heeft van een baronie van weleer.'

Frédéric Petit: 'No comment (lacht).'

Onafwendbare fusie

Kenmerkend voor de zes randgemeenten met faciliteiten is hun omvang, geringer dan de buurgemeenten. Jullie 'ontsnaptten' aan de fusiebeweging van 1977. Wat denken jullie van de plannen van de Vlaamse regering om naar grotere entiteiten te streven?

Walter Vansteenkiste: 'Ik hoor regelmatig dat die plannen klaarliggen. Of ze ook worden uitgevoerd, zal afhangen van de volgende Vlaamse regering. Ik ga er van uit dat dit zal gebeuren, zeker met de N-VA in de meerderheid die een sterke pleitbezorger van fusies is. Op sommige plaatsen zie ik dat vlot verlopen. Neem het Pajottenland. Dat zijn vergelijkbare gemeenten, met veelal vergelijkbare politieke meerderheden. Op andere plaatsen zal het natuurlijk wat stroever verlopen.'

Frédéric Petit: 'Hoezeer ik samenwerking tussen gemeenten ook bepleit, ik sta sceptisch tegenover een fusie. Uit peilingen die we bij onze bevolking organiseren, weten we dat ze de nabijheid van de gemeentelijke diensten erg appreciëren. Hoe kan je dat behouden in een grotere entiteit? Dat is een draak van een uitdaging. Vandaag werken we samen met Kraainem en baten we eenzelfde containerpark uit. Maar fuseren? Door ons apart statuut is dat niet haalbaar. En vandaag zou dezelfde moeilijkheid zich voordoen, zelfs al mochten we met Kraainem willen samengaan, toch ook een faciliteitengemeente. Zij hebben grote faciliteiten, wij kleine. Voor mij is het essentieel dat de bevolking geraadpleegd wordt.'

Walter Vansteenkiste: 'Uiteraard moet je dat democratisch spelen, maar laat ons eerlijk zijn: wie gaat dat meenemen in een programma waarmee hij naar de kiezer trekt? De vraag stellen is ze beantwoorden. Dat dit een top-down-operatie gaat worden is onvermijdelijk, vrees is.'

Brussel kreeg er de voorbije twintig jaar een pak inwoners bij, meer dan 200.000. Het is een druk die overal gevoeld wordt. Hoe gaan jullie daar mee om?

Frédéric Petit: 'Ik denk dat hier toch een verschil bestaat tussen onze beide gemeenten. Spreek me tegen als ik me vergis Walter, maar de druk die Wemmel ondergaat is toch gevoelig groter dan wat wij in Wezembeek kennen. Ook al is die er natuurlijk wel. Je ziet dat ook aan het bevolkingsaantal dat bij ons relatief stabiel blijft, maar zich in Wemmel als een scherper curve aftekent. Historisch hebben we een belangrijke aanwezigheid van Europeanen, vooral Duitsers en Fransen, die in onze gemeente wonen.'

Walter Vansteenkiste: 'Het is een gegeven waar we - zoals de hele rand - mee geconfronteerd worden en waar we niet veel kunnen aan doen. Ik kan toch geen slagbomen aan de grenzen van mijn gemeente plaatsen? Inzetten op inburgering is het motto. We trachten ervoor te zorgen dat deze nieuwkomers hun draai vinden in onze gemeente.'

'Brussel? No way!'

Wezembeek-Oppem grenst als enige van de faciliteitengemeenten in de rand niet aan Brussel. Wemmel is er tegen geklemd. Hoe is jullie relatie met de Brusselse buurgemeenten, wetende dat het dossier rond het eurostadion op Parking C nog maar net verteerd is?

Walter Vansteenkiste: 'Dat stadion zou een ramp voor ons geweest zijn, laat daar geen twijfel over bestaan. En veelzeggend was de manier waarop men dit aangepakt heeft. Toen de bal aan het rollen ging, was men zich in Brussel zelfs niet bewust van het feit dat Parking C op grondgebied van Grimbergen lag. Ik zag plannen met een gewestgrens die Parking C omvatte. We hebben verschillende dossiers die ons met Jette rond de tafel deden zitten. Vaak is onbekend ook onbemind. Als je de dingen goed uitlegt, kan het vertrouwen groeien. Maar als je dan vaststelt dat Brussel zonder enig overleg op de rand met onze gemeente woontorens bouwt, wat een weerslag op ons parkeerbeleid heeft, dan stemt dat toch tot nadenken.'

“ Ik kan toch geen slagbomen aan de grenzen van mijn gemeente plaatsen? Inzetten op inburgering is het motto

— Walter Vansteenkiste ”

De relatie blijft moeilijk. De Brusselse geluidsnormen zijn heel streng, wat nefast is voor het vliegverkeer boven de Noordrand. Als men in Brussel beslist dat de A12 een stadsboulevard wordt, dan creëert dat enorme files bij ons. Jullie hebben een probleem maar wij moeten het oplossen, gooi ik hen wel eens voor de voeten. Dat is de essentie van de scheeftrekking van die relatie.'

Frédéric Petit: 'Wij hebben inderdaad geen grens met een Brusselse gemeente, dat klopt. Maar de afstand is niet groot en we merken dat mensen uit Brussel naar onze gemeente komen, precies omdat ze die stad willen ontvluchten. De stempel van Ecolo op hoe die stad bestuurd wordt is enorm groot geworden. Automobilisten worden op alle manieren gepest. Een gewone mobiliteit is er niet meer nodig. En dan die algemene zone 30, daar doen wij bewust niet aan mee (kijkt boos). Door die keuze te maken, kiest men ook voor beter bestuur in Vlaanderen. Het maakt die keuze des te makkelijker.'

Is dat geen groot verschil met vroeger toen Franstalige Brusselaars zich in die rand kwamen vestigen, de blik gericht op Brussel en met dedain voor de lokale bevolking? Logisch toch dat zoiets een Vlaamse tegenreactie veroorzaakte?

Walter Vansteenkiste: Absoluut. Ik heb die tijd goed gekend. Zonder te willen veralgemenen, mogen we - zoals Frédéric net aanhaalde - gerust zeggen dat een wel overwogen keuze voor Vlaanderen wordt gemaakt. We hebben de reputatie beter te besturen. Of dat waar is laat ik in het midden, maar de perceptie is er wel. Dit is geen ex-

“ Heel wat mensen kiezen er bewust voor om Brussel de rug toe te keren en voor Wezembeek-Oppem en dus Vlaanderen te kiezen

— Frédéric Petit ”

clusief verschijnsel voor de faciliteitengemeenten. Je merkt dat in de ruime rand, of het nu Dilbeek, Asse of Sint-Pieters-Leeuw betreft. De mensen komen hier niet wonen, gedreven door een of ander radicaal politiek militantisme.'

Vroeger was het een constante Franstalige eis om de faciliteitengemeenten bij Brussel aan te hech-

ten, en als het even kon nog een rits andere gemeenten erbij. Dat discours lijkt weggeëbd, enkele obligate uitspraken van Défi buiten beschouwing gelaten. Leeft dit nog in jullie gemeenten?

Frédéric Petit: 'Brussel? No way! Ik kan het niet voldoende duidelijk en ondubbelzinnig stellen. Dat leeft ook niet bij de bevolking. Sterker nog: heel wat mensen kiezen er bewust voor om Brussel de rug toe te keren en voor Wezembeek-Oppem en dus Vlaanderen te kiezen.'

Walter Vansteenkiste: 'Als we morgen een referendum houden over de aanhechting bij Brussel, dan ben ik er zeker van dat een ruime meerderheid van 70 à 80% dat idee wegstemt. Voor de volledigheid moet ik erbij zeggen dat het ooit anders was. Ook op dat vlak zie je die evolutie.'

Afschaffing faciliteiten

Jullie leggen sterk de nadruk op het bestuurlijke, terwijl vroeger de kristallisatie rond taal erg groot was waardoor goed bestuur vaak naar het achterplan verdween. We begrijpen dat er een nieuwe wind waait. Hoe staan jullie tegenover de afschaffing van de faciliteiten? Aan Vlaamse kant was er altijd al de overtuiging dat ze op termijn uitdovend waren.

Walter Vansteenkiste: 'De heisa die dit zou veroorzaken is het niet waard. Het zou onze gemeenten weer op de federale politieke agenda plaatsen, met alle gevolgen van dien. Ik voel me niet geroepen de rol van Happart te spelen (lacht). Luc Deconinck, jarenlang N-VA-burgemeester van Sint-Pieters-Leeuw, maar ook voorzitter van het Halle-Vilvoorde Komitee, is overigens diezelfde mening toegedaan. De commotie zou contraproductief zijn. Ik wil geen nationale belangstelling, ik wil een rustige gemeente die goed bestuurd wordt voor alle inwoners. Ik wil bij het Vlaamse systeem aansluiten en ik wil dat Vlaanderen interesse voor ons heeft. En laat die faciliteiten zijn wat de naam zegt: een regeling om te faciliteren en ook niet meer dan dat.'

Frédéric Petit: 'Een recent arrest van de Raad van State heeft duidelijk gemaakt hoe de faciliteiten ingevuld moeten worden, wat in de praktijk niet zo moeilijk is. Men kan, toch bij ons, de vertaling van een officieel document, bijvoorbeeld een notariële akte, in het Frans aanvragen. De oproepingsbrieven voor de verkiezingen worden uitsluitend in het Frans verzonden aan degenen die daarvoor een aanvraag hebben ingediend. Er zijn faciliteiten voor de mondelinge dienstverlening aan het loket en de verplichting om Franstalig lager onderwijs in te richten. Daar stopt het. Op een bevolking van 14.500 inwoners, hebben we er vandaag 6.000 die hun documenten in het Frans aanvragen. Vroeger waren het er ruim 8.000, wat ongetwijfeld het gevolg was van een bisisger klimaat. Zoals het nu gaat, gaat het goed.'

“ Het is evident dat hier Nederlands én Frans wordt gesproken. MAAR NIET MET DE OVERHEID ”

CHRISTOPHE DEGREEF

De Oost-Vlaamse stad Ronse is de grootste faciliteitengemeente van Vlaanderen. Al jarenlang wil de stad van die faciliteiten af. Toch komt er een barst in het Vlaamse front: oppositiepartij Vooruit houdt zich op de vlakte, Groen vindt de discussie verloren moeite. Ook tussen de V-partijen onderling zijn er interpretatieverschillen over hoe om te gaan met het Frans.

In 2017 stemde de gemeenteraad van Ronse nog eendrachtig een motie goed om de taalfaciliteiten voor Franstaligen af te schaffen. Alleen oppositiepartij Vooruit onthield zich. Die motie bereikte het federale parlement, waar ze een stille dood stierf. Zelfs met N-VA in de federale regering bleek het onmogelijk een discussie over de faciliteitenregeling op te starten.

Al sinds het ontstaan van de faciliteiten wil het stadsbestuur in Ronse af van die faciliteitenregeling. Ronse ziet zichzelf immers als een Vlaamse stad. Maar de faciliteiten zijn een federale regeling, waardoor Ronse bestuurskundig niet volwaardig Vlaams is. Faciliteiten organiseren kost veel. Bovendien is Ronse beperkt in wat het als Vlaamse gemeente kan. Fusioneren met een buurgemeente is onmogelijk.

Door de faciliteiten trekt Ronse ook al lang migranten aan uit Brussel en Wallonië. Het is er niet alleen goedkoop wonen in een beter georganiseerd Vlaanderen. Het is er ook in het Frans wonen.

Goeiedag/bonjour

Voor Vlaams Belang-voorzitter Joost Hysselinx staan de sterren gunstig om de afschaffing van de faciliteiten op de politieke agenda te houden. Ooit stond het VB heel sterk in Ronse, met 7 van de 27 gemeenteraadszetels. Later werden dat er 4. Sindsdien zijn die zetels allemaal naar bestuurscoalitie N-VA-CD&V gegaan. Het VB is tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 niet opgekomen. 'We willen de vier verloren zetels van voor 2018 terug', zegt Hysselinx. 'Pas dan zal er opnieuw politieke druk komen om te taalfaciliteiten af te schaffen.'

'CD&V en N-VA voeren tegenwoordig een "taalfaciliteitsbeleid" voor Franstaligen en migranten. Je bent dan zogezegd hoffelijk en verwelkomend door het gebruik van het Frans. Ik vind dat onzin. Taalfaciliteit wil zeggen dat wij altijd moeten overschakelen naar een andere taal. Dat is verkeerd. Het is bij een deel van de jeugd zelfs de regel aan het worden dat Frans de eerste aanspreektaal is in Ronse, en dan pas Nederlands. Waarom zouden wij hoffelijk moeten zijn als wij geen hoffelijkheid terugkrijgen?'

'Hoe taalfaciliteit dus concreet evolueert? Wel, vroeger hoorde je in de winkel alleen "goeiedag" en werd er pas overgeschakeld op het Frans als de klant echt geen Nederlands kon of wou spreken. Nu is "goeiedag/bonjour" al de standaard. Dat is nu opstapje naar Frans als voertaal.'

Vlaamse onafhankelijkheid

Dat de taalzeden in Ronse verzachten, wijt Hysselinx aan het feit dat N-VA bestuursverantwoordelijkheid opneemt.

'N-VA wil er na 2024 opnieuw bij zijn, liefst opnieuw met CD&V, en wil daarom CD&V niet bruusken. Ook niet wat betreft de faciliteiten. CD&V hanteert al meer dan twintig jaar een politiek van pappen en nathouden. Ze zijn tegen de faciliteiten, maar slagen er niet in om ze federaal af te schaffen. Daar komt nog eens bij dat CD&V en N-VA de stem van de migrant opzoeken.'

'Er zijn natuurlijk ook migranten die goed Nederlands spreken, vooral jonge meisjes', zegt Hysselinx. 'Het nadeel is dat die vaak een hoofdhoek en traditionele klederdracht dragen. Zelfs de niqab duikt al op in ons straatbeeld.'

'De traditionele Franstalige die hautain weigert Nederlands te spreken, die bestaat bijna niet meer in Ronse. Het probleem is nu dat de overgrote meerderheid van migranten automatisch Frans spreekt met ons. Een flink deel van de migratie komt uit Brussel, maar ook uit Wallonië en zelfs Noord-Frankrijk. Het Sociaal Huis voert een te verwelkomend beleid. Twintig jaar geleden waren er twee sociale werkers in Ronse, nu zijn het er al veertien. Die houden zich intensief bezig met de geïmporteerde armoede wegwijs te maken in onze stad.' 'Ik denk dat er binnen het stadsbestuur meer

mogelijkheden zijn om de instroom van nieuwe Franstaligen af te remmen. Er moet allereerst een gedeelde mentaliteit ontstaan die zonder veel scrupules meegeeft dat er al genoeg mensen in Ronse wonen. We kunnen niet meer vreemdelingen aan, ook al klinkt dat te negatief voor sommigen. Zoals vroeger is het opnieuw tijd voor meer burgerlijke ongehoorzaamheid. Als de Franstaligen

“ Waarom moeten wij hoffelijk zijn als we geen hoffelijkheid krijgen? ”

— Joost Hysselinx (VB) —

in Brussel naar hartenlust de taalwetgeving mogen negeren, waarom zouden wij dan nog braafjes faciliteiten voor Franstaligen moeten organiseren?'

Volgens Hysselinx is er nog één erg grote stok achter de deur in 2024: 'Het Vlaams Belang is nog altijd consequent voorstander van de Vlaamse onafhankelijkheid. In een onafhankelijk Vlaanderen rekenen we erop dat de taalfaciliteiten verdwijnen.'

Rechtbank

N-VA-schepen Brigitte Vanhoutte erkent dat de strijd allerm minst is gestreden. Zij blijft de faciliteiten op de korrel nemen. Ook al moet ze als schepen de wet volgen en toepassen.

'Ons standpunt is duidelijk en zal ook duidelijk blijven volgend jaar: de faciliteiten moeten worden afgeschaft. Dat staat niet ter discussie. Dat er niets gebeurt om de verfransing tegen te gaan, wil ik tegenspreken. Het gemeentebestuur is naar de Brusselse rechtbank van eerste aanleg getrokken om aan te tonen dat Ronse door de Belgische staat gediscrimineerd wordt. We willen graag fusiegesprekken met de ons omringende gemeenten aangaan. Door de faciliteiten gaat dat niet. De rechtbank heeft ons in eerste aanleg ongelijk gegeven. Vervolgens zijn we naar het hof van beroep getrokken. Die zaak loopt nog. Maar ik vrees dat die uitspraak pas na de verkiezingen zal komen.'

'In 2017 hebben de federale parlementsleden Peter De Roover, Kristien Van Vaerenbergh en Hendrik Vuye de taalfaciliteiten op de agenda van het parlement gezet. Maar de andere partijen sprongen niet mee op de kar. Om de faciliteitenregeling te veranderen, is een tweederdemeerderheid nodig. Dat blijkt onmogelijk. Nochtans hadden Bart De Wever en PS-voorzitter Paul Magnette in 2020 een akkoord bereikt over de afschaffing van de taalfaciliteiten. Maar de Vivaldiregering heeft er anders over beslist.' Door de realiteit van haar ambt is voor Vanhoutte niet alles flamingante politiek. 'In

▲ Joost Hysselinx
Foto © Ronny De Coster

Ronse staat taalhoffelijkheid voorop. Dat klopt. Het is de evidentie zelf dat er in Ronse Nederlands én Frans gesproken wordt. Ronse ligt op de grens met Henegouwen. Walen komen hier graag winkelen. We zijn een streek die heel wat te bieden heeft. Privé doen mensen ook nog altijd wat ze willen. Als een winkelier in zijn winkel Frans wil spreken, dan behoort dat tot de privésfeer. Daar kunnen en willen we niet tegen optreden.'

'Dat wil dan weer niet zeggen dat Franstaligen hier als Franstalige moeten kunnen wonen met ruime bestuurlijke faciliteiten. We passen de taalwetgeving strikt toe. Daarom geen tweetalige straatnaam- of informatiebordjes, geen tweetalige website en geen automatisch contact in het Frans bij de stadsdiensten. Je moet eerst formeel in het Nederlands vragen of je als inwoner je administratie in het Frans kan doen. Dat is de correcte toepassing van de taalwetgeving: faciliteiten zijn op aanvraag, geen verworven recht.'

Dat de strijd niet gestreden is, wil Vanhoutte ons nog op het hart drukken. 'Net omdat de faciliteitendiscussie in Ronse blijft aanslepen, moet Ronse Franstalig-allochtone inwijking ondergaan. Er circuleert nog vaak dat het in Ronse goed wonen is en dat je er volledig in het Frans je leven kan leiden. Zolang wij het juk van de faciliteiten ondergaan, kunnen we daar weinig tegen doen. Nederlands kennen is nochtans dé absolute springplank om het in onze regio te maken. Je kan je pas ontplooiën op school en op de arbeidsmarkt als je hier Nederlands kent. Het is de verbindende factor tussen alle 74 nationaliteiten die in Ronse wonen.'

Anders gaan kijken

Bij het ter perse gaan bleek het niet mogelijk om van CD&V-burgemeester Ignace Michaux een standpunt te verkrijgen over de faciliteiten. Michaux trad in 2022 aan als opvolger van decennialang burgemeester Luc Dupont. Die laatste was altijd voorstander van de afschaffing van de faciliteiten.

De evolutie in het Vlaamse front zit elders. Op links. Vooruit-gemeenteraadslid en voormalig schepen Gunther Deriemaker wenst niet in te gaan op vragen van Doorbraak over de toekomst van de faciliteiten. In 2017 al onthield zijn partij zich van de gemeenschappelijke motie om ze af te schaffen.

Lech Schelfout, gemeenteraadslid voor Groen, wil dat wel. Zijn partij kijkt anders naar de faciliteiten, zo blijkt.

'De faciliteiten zijn verankerd in de taalwetgeving en zullen voorlopig niet verdwijnen. De vraag is dan hoe we ermee omgaan. De discussie of ze al dan niet afgeschaft moeten worden is voor mij eerder symbolisch. Zulke discussies kosten veel tijd en energie. Daar zijn we eertlijk gezegd weinig mee in Ronse', zegt Schelfout.

'Kijk, wij gaan er gewoonweg van uit dat de facili-

“ We passen de taalwet strikt toe. Wat je privé spreekt, daar kunnen en willen we niet tegenop treden ”

— Brigitte Vanhoutte (N-VA)

▲ Brigitte Vanhoutte
Foto © Ronny De Coster

teiten nog jarenlang zullen blijven bestaan. Ze afschaffen is institutioneel bijna onmogelijk. Dat blijkt keer op keer. Mocht het er ooit van komen, dan zullen we ons standpunt misschien wel aanpassen. Maar zolang de faciliteiten bestaan, moet je ze gewoon correct toepassen. Niet zoals vandaag in Ronse, want ze worden erg minimalistisch toegepast door het CD&V-N-VA-bestuur.'

'In 2017 heeft mijn voorganger bij Groen, toen hij nog in het stadsbestuur zat, die bewuste motie om de faciliteiten af te schaffen, mee gesteund. Groen was toen een eenmansafdeling. Maar onze partij is nooit voorstander geweest van die motie. Mocht ze nu opnieuw voorkomen in de gemeenteraad, dan zullen we ons onthouden. Wat heeft die motie eigenlijk kunnen veranderen? Ronse moet er jarenlang door procederen. Waarschijnlijk krijgen we pas in 2028 een uitspraak. Neen, dat soort moties zijn geen oplossing.'

Besparen

Schelfout zegt enkele valse waarheden over de faciliteitenlast te willen ontcrachten. 'Het feit dat we in Ronse een op de drie inwoners hebben met een

▼ Lech Schelfout
Foto © Ronny De Coster

“ Immigratie door faciliteiten? Onzin. Aalst, Vilvoorde en Denderleeuw zijn toch geen faciliteitengemeenten? ”

— Lech Schelfout (Groen)

niet-Europese achtergrond, is helemaal geen gevolg van de faciliteiten. Gemeenten als Aalst, Vilvoorde en Denderleeuw kennen evengoed een sterke immigratie. Dat zijn geen faciliteitengemeenten.'

'U zal me nooit horen zeggen dat Nederlands leren niet belangrijk is. Dat is tenslotte wat ons allen verbindt. Maar de N-VA gedraagt zich in Ronse hypocriet. Zij hameren op het gebruik van het Nederlands maar tegelijk besparen zij in de begroting fors op projecten die mensen ondersteunen om Nederlands te leren. Ik vind

het dan absurd daarop te besparen en tegelijk van nieuwkomers te verwachten dat ze onmiddellijk Nederlands spreken.'

'Dat Ronse niet kan fusioneren komt wel door de faciliteiten. Die analyse deel ik', vervolgt Schelfout. 'We zijn daar als partij federaal mee bezig. Ik ben er niet tegen dat er federaal een eerlijk debat wordt gevoerd over de problemen waarmee Vlaamse faciliteitengemeenten te kampen hebben. Problemen die goed bestuur in de weg staan.'

'Maar laat ons ook daar nuanceren: Ronse is op zichzelf al groot genoeg, groter dan veel andere Oost-Vlaamse gemeenten. Bovendien wil geen enkele buurgemeente met ons fusioneren. Ik denk dat de faciliteiten in Ronse pas echt grondig herbekeken kunnen worden wanneer Vlaamse gemeenten verplicht kunnen worden om te fusioneren. Dat zit er volgens mij wel aan te komen. Of een Vlaamse fusiegemeente dan deels taalfaciliteiten kan hebben, zal dan moeten blijken.'

Gebeten door DOORBRAAK?

Abonnementsformules?

Alle info op www.doorbraak.be/doorbraak-plus/